

## СУЧАСНІ ВИМІРИ ВИКЛАДАННЯ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ-НЕФІЛОЛОГАМ У ВИШАХ УКРАЇНИ

**Дворянчикова С. Є.**

*Київський національний університет технологій та дизайну, Україна*

**Салахатдінова Е. Ш.**

*Національний авіаційний університет, Україна*

Міжнародний та вітчизняний багаторічний досвід свідчить, що ефективне викладання іноземцям мовних дисциплін в умовах сучасного вишу потребує спеціальної підготовки науково-педагогічних фахівців-філологів і базується на глибокому вивченні та втіленні у практику науково-методичних засад і прийомів організації читання «Української мови як іноземної», «Російської мови як іноземної», «Професійного спілкування та діловодства» тощо задля формування гармонійної вторинної мовної особистості, по-перше, і на розумінні ментально-психологічних та національних особливостей осіб, що навчаються, по-друге.

Наразі щодо мовної підготовки студентів та здобувачів ступеня доктора філософії-іноземців спостерігаємо таку ситуацію: з одного боку, існують дуже вагомні патріотичні та політичні потреби впроваджувати викладання української мови як іноземної в обсязі, що необхідний для навчання та/або побутового спілкування (що відбито у наказі МОН № 997 від 18.08.2016 р. [1]), у той самий час, з іншого боку, бачимо, що іноземці в Україні можуть здобувати освіту в понад 240 вишах українською, англійською або російською мовою (що зазначено на офіційних сайтах МЗС та Українського державного центру міжнародної освіти [2; 3]). Англійська та російська є офіційними мовами ООН, ЮНЕСКО, МАГАТЕ, ІКАО та ін., що впливає на мовні та професійні преференції зазначених осіб. Іноземні абітурієнти з деяких країн зазвичай воліють обрати певну мову ще й тому, що вже володіють нею на рівні, що дозволяє розпочати основний курс, уникаючи передуючого перебування на підготовчому факультеті для опанування українською (чи російською) як мовою навчання. В той самий час об'єктивний рівень мовних знань студентів із зазначеного контингенту, що починають навчання на 1 курсі, є таким, що більшість з них потребує обов'язкового супровідного вивчення обраної російської як мови навчання для успішного оволодіння фаховими знаннями.

Тому, враховуючи усі нормативні чинники та складові навчання як освітньої послуги, задля залучення студентів-іноземців до вишів України та з метою підвищення привабливості та конкурентоспроможності у цьому сегменті міжнародного співробітництва, є логічним запропонувати студентам, які обирають англійську чи російську мови для здобуття освіти, вивчення мови навчання (за потреби) в традиційних міжнародних та передбачених Концепцією мовної освіти іноземців у ВНЗ України межах 600-700 ак. годин задля досягнення рівня B2 [5] та курс «Української як іноземної» в обсязі, достатньому для побутового спілкування та для ознайомлення студентів з культурою України (наприклад, ці принципи втілено авторами доповіді у розробленому навчальному посібнику, що має на меті коригування навичок вимови, засвоєння та узагальнення первинних лексичних знань, впровадження необхідних мовленнєвих конструкцій [4]).

Зазначимо, що викладання мовних дисциплін для іноземців має свою унікальну специфіку та повинно здійснюватися на базі загальнодидактичних і лінгводидактичних принципів з урахуванням сучасних методик та із залученням новітніх лексико-граматичних посібників, мати мовленнєвий, фаховий та соціокультурний змістові складники, при цьому значна увага має приділятися розвитку наукового стилю мовлення. Загальновідомо, що споріднені українська та російська мови належать до східнослов'янської групи індоєвропейської мовної родини, що дозволяє філологу-викладачеві професійно охопити їх обидві. Проте, наприклад, викладання «Української мови як іноземної», як і «Російської як іноземної», безумовно, за методичними вимогами тяжіє до принципів (але не вичерпується ними) навчання українських студентів англійської мови (французької тощо), тому повинно мати змістовно відмінні плани та матеріали, ніж для вітчизняних студентів, що вивчали українську мову як рідну у школі, що повинно враховуватися під час формування підгруп та складання розкладу. Не менш важливим є розуміння відмінностей у викладанні тим студентам, що тільки почали опановувати мову навчання, і тим, котрі можуть спілкуватися на побутові теми, проте стикаються із суттєвими труднощами у писемному мовленні та у розумінні наукового стилю (зазвичай це особи з країн ближнього зарубіжжя).

Усе вищезазначене дозволяє стверджувати, що українські фахівці-філологи можуть забезпечити якісне викладання необхідних мов навчання та/або побутового спілкування усім категоріям іноземних студентів і аспірантів та розробити стратегічний план розвитку цих дисциплін відповідно до вимог і потреб, які постають перед сучасним вишем України.

### *Література*

1. Наказ МОН України №997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-08-25/6071/nmo-997.pdf>
2. Сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/page/open/id/4898>
3. Сайт Українського державного центру міжнародної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studyinukraine.gov.ua/>
4. Українська мова : навчальний посібник для студентів 2 курсу міжнародного медичного факультету / В. М. Калінкін, Л. Є. Шокотько, С. Є. Дворянчикова та ін. – Донецьк, 2009. – 176 с.
5. Ушакова Н. І., Дубічинський В. В., Тростинська О. М. Концепція мовної підготовки іноземців у ВНЗ України / Н. І. Ушакова, В. В. Дубічинський, О. М. Тростинська // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. – Харків, 2011. – Вип. 19. – С. 136–146.

## **ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ОСНОВИ ТЕРМІНОЗНАВСТВА» У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

**Колган О. В.**

*ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна*

Лінгвістична компетенція, як відомо, є складовою професійної компетентності вчителів-філологів.

На думку С.І. Корнієнко, «Лінгвістична компетенція – це здібність розпізнавати, називати і визначати лінгвістичні поняття, оперувати лінгвістичними фактами з фонетики, морфології, лексикології, синтаксису і стилістики, оволодівати нормами вимови, правопису і пунктуації» [4].

Спецкурс «Основи термінознавства» у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» уведено до навчальних планів студентів 4 курсу філологічного факультету спеціальності 014. Середня освіта (Українська мова і література). Усього на нього відведено 90 год. на денній та заочній формі навчання. На очній формі навчання – 18 год. лекцій, 30 год. – практичні заняття, 42 год. – самостійна робота. Для заочної форми навчання – 8 год. – практичні заняття, 74 год. – самостійна робота.

Тенденцією XXI ст. є спрямованість на самоосвіту особистості, так само під час навчання у виші. Специфікою викладання курсу «Основи термінознавства» для названої спеціальності є те, що, на сьогодні, на жаль, є недостатня кількість підручників та посібників із вітчизняної термінології. Основними є праці Л.П. Білозерської [1], А.С. Д'якова [2], М.С. Зарицького [3], О.Г. Михайлової [5] Навальної [6], колективу авторів Панько Т.І., І.М. Кочан, Г.П. Мацюк [7] та ін.

Проте, бібліотеки вишів країни не завжди забезпечені ними в достатній кількості, а наявні фонди потребують поповнення новими працями, які присвячено питанням сучасного українського термінознавства.

У зв'язку із цим, велика роль у процесі викладання цього курсу належить дистанційній освіті. Зокрема, під час самостійного опрацювання теоретичного матеріалу до 4-х змістових модулів: I. Теоретичні проблеми термінології. II. Функціонування наукової термінології. III. Прикладне термінознавство. IV. Термінологічна лексикографія.

Ураховуючи проблеми із забезпеченістю навчальних закладів науково-методичною літературою з названого курсу, під час роботи одним із завдань для викладача є запропонувати електронний кейс педагога, який містить покликання на електронні освітні ресурси для самостійної підготовки до вивчення змістових модулів. Зокрема, можемо порадити такі веб-сайти до вивчення «Основи термінознавства», як:

<http://term-in.org>;

<http://term-visnyk.net>;

<http://lp.edu.ua/news/2017/visnyk-nacionalnogo-universytetu-lvivska-politehnika-problemy-ukrayinskoji-terminologiyi> тощо.

Зважаючи на те, що посібники із практичного курсу до цього навчального предмету для філологічних спеціальностей практично відсутні, то дистанційна освіта, безперечно, є домінуючою. Інтернет-ресурси є незамінними під час підготовки викладачем вправ для практичних занять, тестів, індивідуальних завдань для перевірки знань студентів, пошуку здобувачами вищої освіти інформації для написання рефератів із «Основи термінознавства» тощо для студентів-філологів.

У процесі формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів-мовознавців на заняттях із «Основи термінознавства» чільне місце посідає робота із лінгвістичного аналізу художнього тексту, зокрема щодо з'ясування особливостей функціонування філологічної